

HUUMEIDEN KÄYTÖN YLEISYYS JA SEN YHTEYS ONGELMAKÄYTTÖÖN SUOMESSA

Suomessa on viime vuosina tutkittu aikaisempaa monipuolisemmin ja syvällisemmin huumeiden käytön yleisyyttä sekä huumeiden ongelmakäyttöä. Aikaisempina vuosina on keskitytty selvittämään nuorten ja varusmiesten huumeiden käyttöä (Hemminki & al. 1971; Heinonen 1986; Kontula 1989), huumausainerikoksia (Kontula 1986), haastateltu huumeiden käyttäjiä (Hakkarainen 1987; Heinonen 1989), impaajia (Tirkkonen & Kontula 1991), vieroitushoitoa saaneita huumeiden käyttäjiä (Meretniemi 1992) sekä laadittu kokonaiskartoituksia Suomen huumetilanteen muutoksista (Kontula 1987 & 1988; Hakkarainen 1992; Kontula & Koskela 1992). Vuonna 1992 on tehty ensimmäinen valtakunnallinen kysely huumeiden käytöstä koko väestössä sekä seurattu nuorten huumeiden kokeiluissa tapahtuneita muutoksia muutamilla paikkakunnilla (Kontula & Koskela 1992).

Huumeiden ongelmakäytön laajuutta on seurattu Suomessa viime vuosina niiden indikaattorien perusteella (kuten huumausainerikollisuus, huumeiden käytön vuoksi hoidetut henkilöt, huumeisiin liittyvät kuolemantapaukset), joita käytetään Euroopan neuvoston Pompidou-ryhmässä Euroopan huumetilanteen kehitystä seurattaessa (Kontula 1992; Kontula & Koskela 1992). Näiden eri tietojen perusteella huumeiden käyttö on ollut Suomessa vähäisempää kuin useimmissa muissa Euroopan maissa (Hartnoll 1993; Olsson 1993).

Huumeiden käytön yleisyyttä voidaan arvioida vain laajojen kyselytutkimusten avulla. Poliisilta tai sosiaali- ja terveydenhuollosta koottavat tiedot huumeiden käytöstä painottuvat huumeiden ongelmakäyttöön eivätkä anna kunnan kuvaa muusta huumeiden kokeilusta ja käytöstä. Kyselytutkimusten heikkoutena on taas se, että kaikkia ihmisiä ei niidenkään avulla voida tavoittaa. Erityisen vaikeaa on saada tietoja syrjäytyneiltä, joilla kaikilla ei ole edes asuntoa. Vähintäänkin osa huumeiden käyttäjistä kuuluu tähän ryhmään. Osasta tätä ryhmää saadaan kuitenkin tietoja sosiaali- ja terveydenhuollosta.

Samalla tavalla kuin alkoholin käyttöä myös huumeiden käyttöä voidaan tarkastella selvittämällä, kuinka suuri osa ihmisistä niitä yleensä on joskus kokeillut tai käyttänyt, kuinka monet niitä käyttävät parhaillaan ja kuinka monille tämä käyttö on johtanut sosiaalisiin tai terveydellisiin ongelmiin. Ainoa ero huumeita ja alkoholia tutkittaessa syntyy siitä, että tutkimustietoja huumeiden käytön yleisyydestä ei voida suhteuttaa virallisiin myyntitilastoihin. Tutkimusten ulkopuolelle jäävän käytön osuutta ei voida siten samalla tavalla arvioida. Erona on myös se, että huumeita tutkittaessa selvitetään laittomia tekoja, kun taas alkoholin käyttö on joitakin poikkeuksia lukuun ottamatta laillista. Tällä voi olla vaikutusta ihmisten halukkuuteen ilmoittaa näiden aineiden käytöstään.

Maaliskuussa 1992 tehtiin Suomessa ensimmäinen satunnaisotantaan perustunut val-

takunnallinen aikuisväestön huumeiden käyttöä ja huumemielipiteitä kartoittanut tutkimus (Kontula & Koskela 1992). Tutkimus tehtiin postikyselyinä, ja siihen vastasi yhteensä 3 458 henkilöä (70,7 % netto-otoksesta), joista miehiä oli 1 631 ja naisia 1 827. Tutkitut henkilöt olivat 18–74-vuotiaita. Vastausprosentti on huumeita käsittelevässä postikyselyssä kansainvälisesti poikkeuksellisen korkea. Tässä artikkelissa keskitytään kuvailemaan tämän tutkimuksen tuloksia huumeiden kokeilun ja käytön yleisyydestä. Nämä tiedot suhteutetaan sosiaali- ja terveydenhuollossa huumeiden ongelmakäytöstä kootuihin tietoihin.

SUOMALAISTEN HUUMEIDEN KÄYTTÖ

Suomalaisten huumeiden käyttö on eurooppalaisiin käyttötapoihin verrattuna poikkeuksellisen vahvasti eri pähteiden sekakäyttöä. Jonkin huumeen tai yleensä huumeiden käyttöön erikoistuneita ihmisiä on Suomessa suhteellisen vähän. Useimmin nämä erikoistuneet käyttäjät ovat kannabiksen käyttäjiä. Toinen Suomelle leimallinen piirre on se, että lääkkeiden sekakäyttö alkoholin kanssa on ollut selvästi yleisempää kuin varsinaisten huumeiden käyttö.

Jonkin sairauden hoitoon käyttää säännöllisesti lääkettä 18–74-vuotiaista miehistä 22 prosenttia ja naisista 27 prosenttia. Uni- tai rauhoittavia lääkkeitä on käyttänyt viimeksi kuluneen vuoden aikana 10 prosenttia miehistä ja 13 prosenttia naisista; yli 55-vuotiaista käyttäjiä on 20 prosenttia. Näiden lääkkeiden helppo saatavuus houkuttelee myös niiden päihdekäyttöön. Alkoholin ja lääkkeiden sekakäyttöä kertoo harrastaneensa viimeksi kuluneen vuoden aikana yhteensä 4 prosenttia ihmisistä. Sekakäyttäjiä on eniten nuorten aikuisten ja ikääntyvien keskuudessa. 15–16-vuotiaista nuorista sekakäyttöä oli vuonna 1992 joskus siihen ikään mennessä kokeillut 11 prosenttia tytöistä ja 3 prosenttia pojista.

Yleisimmin sekakäyttöön on käytetty kipu-

lääkkeitä. Sekakäyttöä kertoo harrastaneensa 10–15 prosenttia erilaisia rauhoittavia lääkkeitä lääkäritään viimeksi kuluneen vuoden aikana saaneista ihmisistä. Nuorilla aikuisilla aikuistumisen mukanaan tuomat elämänmuutokset vähentävät sekakäyttöä, ikääntyvillä taas kasvava lääkkeiden käyttö lisää houkutusta niiden sekakäyttöön (kuvio 1).

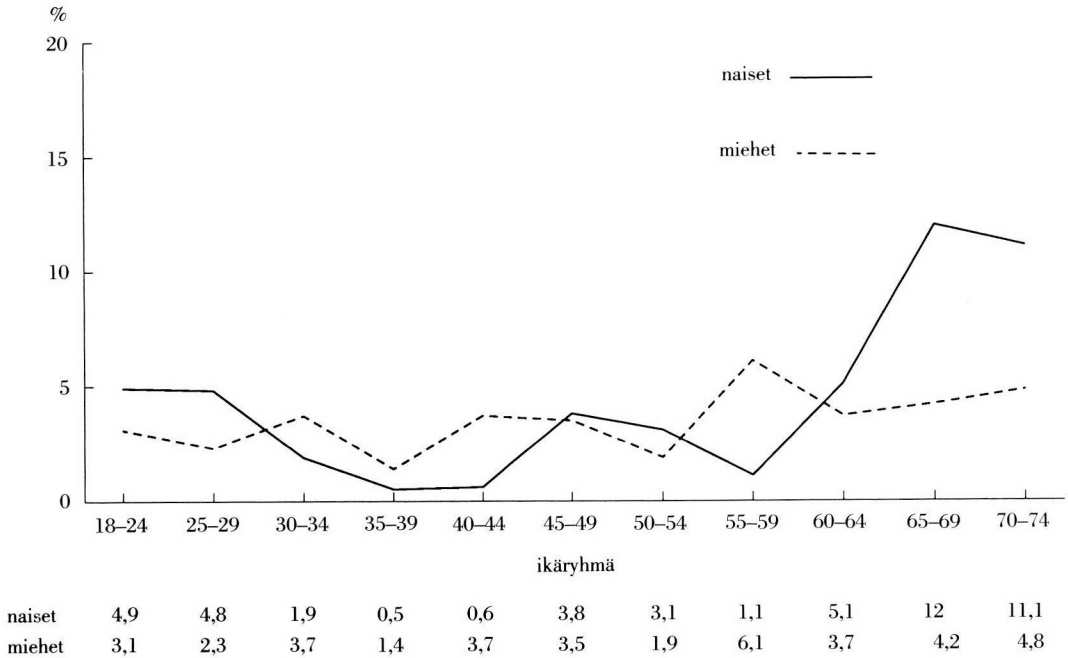
Sekakäyttöä on kaikenikäisillä, mutta huumeiden kokeilu ja käyttö keskittyy tavallisesti 20 ikävuoden molemmille puolille. Sen jälkeen se jää yleensä vähitellen pois. Osa ihmisistä joutuu tekemisiin huumeiden kanssa, vaikka ei niitä koskaan kokeile tai käytä. Huumeita on tarjottu ilmaiseksi kymmenesosalle suomalaisista. Yhtä monelle niitä on tarjottu myös ostettavaksi.

Huumeiden tarjonnan kohteeksi valikoidutaan paljon muiden päihdetapojen perusteella. Alle 15-vuotiaana itsensä ensi kertaa humalaan juoneista ihmisistä 40 prosentille on joskus tarjottu huumeita. Huumeet kuuluvatkin päihdetapojen osaksi runsaammin alkoholia käyttävillä ihmisillä useammin kuin muilla. Huumeita joskus käyttäneistä 80 prosentille on tarjottu huumeita ilmaiseksi ja vain 9 prosentille niitä on tarjottu pelkästään ostettavaksi. Kolmasosa ihmisistä, joille huumeita on tarjottu, on niitä itse kokeillut. Useimmissa tapauksissa huumeiden tarjonta ei ole siten johtanut niiden käyttöön.

Kymmenesosa ihmisistä tietää tuttaviansa joukossa jonkun, joka on viimeksi kuluneen vuoden aikana kokeillut tai käyttänyt huumeita. Alle 35-vuotiailla tämä osuus on viidesosa. Humalaan kerran viikossa itsensä juovista huumeiden käyttäjän on vuoden aikana tiennyt 27 prosenttia. Tämäkin kertoo siitä, että huumeet liikkuvat niiden ihmisten elämänpöydässä, jotka käyttävät muita runsaammin alkoholia.

Jossain vaiheessa elämänsä jotain huumausainetta (kannabis, impattavat liuottimet, muut klassiset huumeet) oli kokeillut tai käyttänyt 5,9 prosenttia kaikista 18–74-vuotiaista vastaajista; miehillä luku on 7 prosenttia ja naisilla 4 prosenttia. Alueellisesti korkeim-

Kuvio 1. Alkoholin ja lääkkeiden sekakäyttöä ei-lääkinnällisessä tarkoituksessa 12 viime kuukauden aikana

mat luvut oli Helsingissä, jossa 16 prosenttia miehistä ja 9 prosenttia naisista kertoi joskus käyttäneensä huumeita. Ikäryhmistä eniten olivat huumeita käyttäneet alle 35-vuotiaat (11 %) (kuvio 2).

Huumeiden ensikokeilut on tehty useimmin 16–20 vuoden iässä. Kolmasosalla ihmisistä huumeiden ensikokeilu on tapahtunut ulkomailla. Useimmissa tapauksissa on syytä puhua pelkistä kokeiluista, sillä vain 11 prosenttia huumeita joskus kokeilleista ihmisistä mainitsee käyttäneensä niitä ainakin muutama kerran kuukaudessa vähintään puolen vuoden ajan. Muilla ihmisillä niiden käyttö on jäänyt tätä lyhytaikaisemmaksi tai satunnaisemmaksi kokemukseksi.

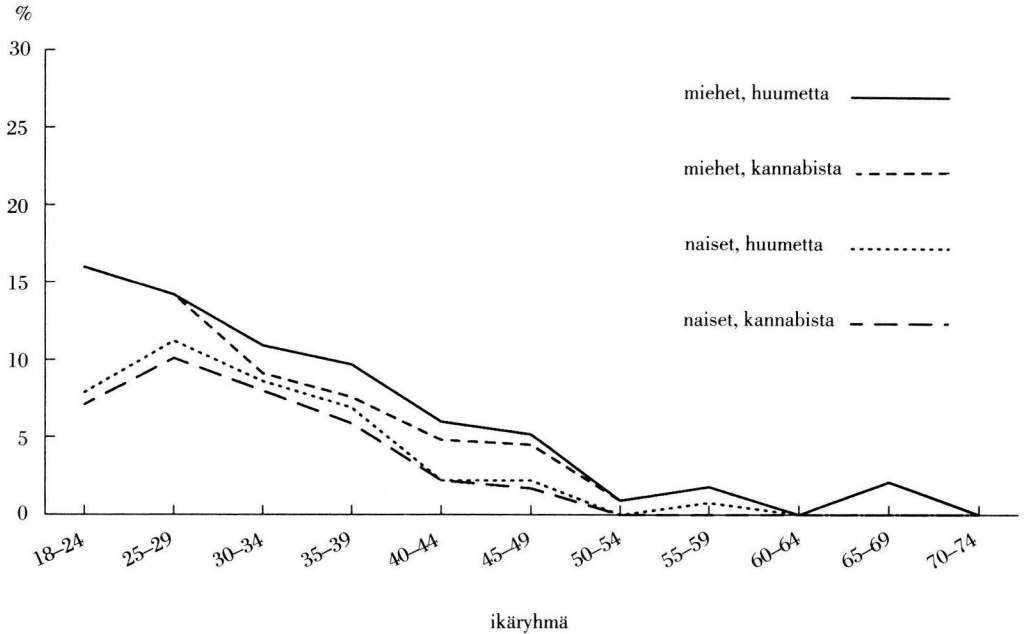
Yhdeksässä tapauksessa kymmenestä huumeiden kokeilu on ollut kannabiksen käyttöä. Kannabista kokeilleiden suomalaisten osuus on 4,8 prosenttia; miehillä se on 6 prosenttia ja naisilla 4 prosenttia. Alle 35-vuotiaista

kannabista on kokeillut miehistä 12 prosenttia ja naisista 8 prosenttia. Joka toisella ihmisellä nämä kokeilut ovat jääneet yhteen tai kahteen kertaan. Yli 10 kertaa kannabista on käyttänyt 17 prosenttia sitä joskus kokeilleista. Heidän väestöosuutensa on 0,8 prosenttia.

15–16-vuotiaista nuorista kannabista oli vuonna 1992 siihen ikään mennessä joskus kokeillut noin 5 prosenttia sekä tytöistä että pojista. Korkeimmat luvut on Helsingissä, jossa kokeilijoita oli tämän ikäisistä 9–10 prosenttia. 17–18-vuotiaista helsinkiläisistä oli kannabista siihen ikään mennessä kokeillut 16 prosenttia tytöistä ja 23 prosenttia pojista. Nämä luvut vastaavat melko hyvin valtakunnallisesta kyselystä alle 35-vuotiaista helsinkiläisistä saatuja tietoja.

Kovista huumeista oli käyttökokemusta vain 0,6 prosentilla 18–74-vuotiaista. Näissä kokeiluissa oli ollut yhtä usein kyse opiaateista, amfetamiinista, LSD:stä ja kokaiinista.

Kuvio 2. Jotain huumetta tai kannabista joskus elämänsä aikana kokeilleiden tai käyttäneiden osuudet eri-ikäisillä miehillä ja naisilla

	18-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74
miehet/h	16	14,2	10,9	9,7	6	5,2	0,9	1,8	0	2,1	0
miehet/k	16	14,2	9,1	7,6	4,8	4,5	0,9	1,8	0	0	0
naiset/h	7,9	11,2	8,6	6,9	2,2	2,2	0	0,8	0	0	0
naiset/k	7,1	10,1	8	5,9	2,2	1,7	0	0	0	0	0

Huumerikoksissa todettuihin aineisiin verrattuna amfetamiinin osuus on jäänyt yllättävän alhaiseksi. Tämä voi johtua joko vastaajien valikoitumisesta tai poliisin kontrollin aktiivisesta kohdistumisesta amfetamiinin käyttäjiin. Neljäsosa jotain kovaa huumetta kokeilleista ihmisistä on käyttänyt niitä yli 10 kertaa (0,15 % väestöstä). Suonensisäisesti huumeita kertoo käyttäneensä 0,1 prosenttia kaikista tutkimuksen vastaajista.

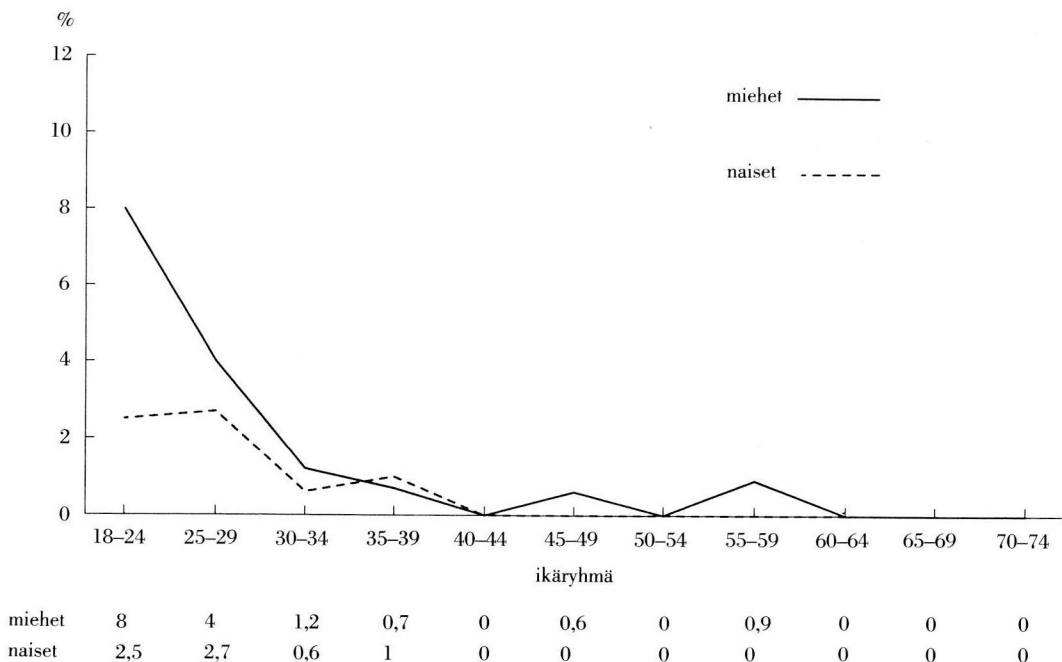
Imppausta ilmoittaa kokeilleensa kaikista vastaajista myös 0,6 prosenttia; alle 35-vuotiaista miehistä heitä on 2,3 prosenttia. Huumaavia sieniä kertoo poimineensa 0,2 prosenttia.

Joskus huumetta kokeilleista ihmisistä on jotain huumetta käyttänyt viimeksi kuluneen

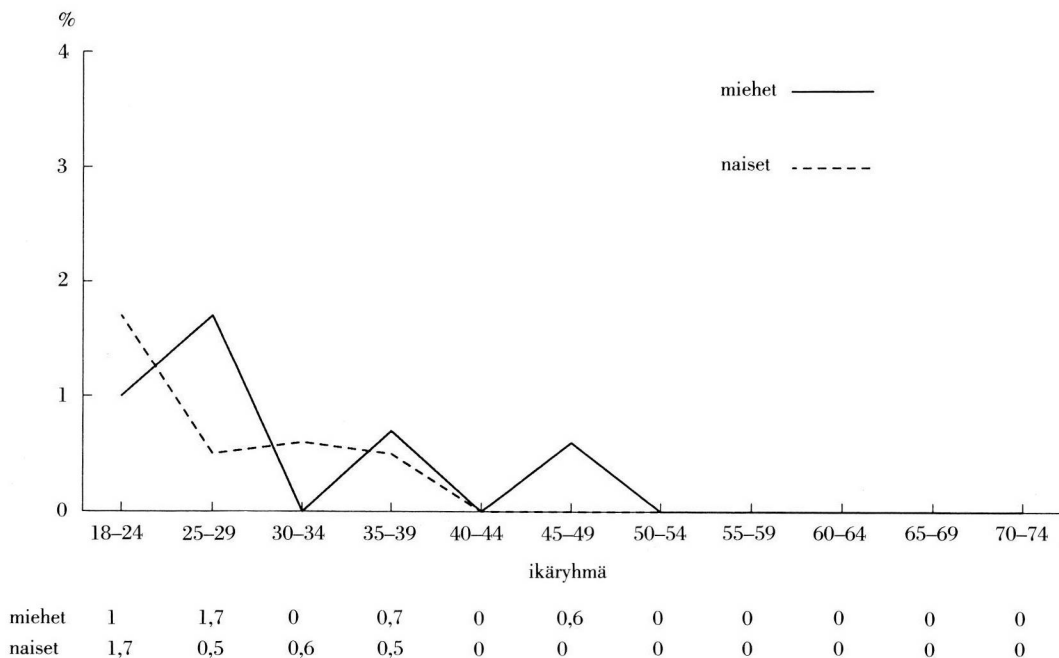
vuoden aikana noin joka neljäs (23 %). Jotain huumetta vuoden aikana käyttäneiden osuus on 1,2 prosenttia; miehillä se on 1,6 prosenttia ja naisilla 0,8 prosenttia. Korkeimmat osuudet on 18–34-vuotiailla: 4 prosenttia miehistä ja 2 prosenttia naisista on käyttänyt vuoden aikana jotain huumetta. Lähes aina käytetyksi ilmoitettu aine oli ollut kannabista. Kovista aineista oli esiintynyt vuoden aikana vain kertakokeilua (kuvio 3).

Vuoden aikana jotain huumetta käyttäneistä kolmasosa on käyttänyt niitä myös 4 viime viikon aikana. Näin tuoreen käytön osuus on 0,4 prosenttia kaikista vastaajista; alle 35-vuotiailla se on 1 prosentti. Viime kuukauden käyttö on ollut poikkeuksetta kannabiksen käyttöä. Sekakäyttöön verrattuna huumeiden

Kuvio 3. Jotain huumetta 12 viime kuukauden aikana kokeilleiden tai käyttäneiden osuudet eri-ikäisillä miehillä ja naisilla

Kuvio 4. Jotain huumetta 4 viime viikon aikana kokeilleiden tai käyttäneiden osuudet eri-ikäisillä miehillä ja naisilla

käyttö on ollut vähintään neljä kertaa harvinaisempaa. Tupakointiin ja alkoholin käyttöön verrattuna se on hyvin harvinaista (kuvio 4).

HUUMERIIPPUVUUDET JA KÄYTÖN VAIKUTUKSET

Huumeiden käytön yhteydessä puhutaan usein niihin syntyvästä riippuvuudesta, ”koukkuun jäämisestä”, sekä porttiteoriasta, jonka mukaan kevyemmät aineet (päihheet) toimivat porttina koviin aineisiin.

Tämän tutkimusaineiston perusteella ihmiset näyttävät jäävän eri päihteistä kovimmin ”koukkuun” tupakkaan, jota joskus kokeilleista peräti 75 prosenttia on ryhtynyt säännöllisesti tupakoimaan. Näistä päivittäisistä tupakoitsijoista vain harvat lopettavat vasta useamman vuosikymmenen polttamisen jälkeen, monet eivät sittenkään. Tupakan massiivisesta merkityksestä kertoo sekin, että kolmasosa kaikista ihmisistä on aloittanut päivittäisen tupakoinnin jo alle 19 vuoden iässä.

Alkoholiin jäävät ”koukkuun” lähes yhtä useat kuin tupakkaan. Noin 75 prosenttia ihmisistä ilmoitti juoneensa itsensä humalaan, ja säännöllisesti (jokaisena kuukautena) alkoholia oli ryhtynyt käyttämään 55 prosenttia sitä joskus maistaneista. Alkoholin käytön aloittamisikä on sukupolvesta toiseen rajusti varhentunut. Säännöllisen alkoholin käytön on aloittanut alle 19-vuotiaana 51 prosenttia alle 35-vuotiaista. Yli 55-vuotiailla vastaava osuus on vain 11 prosenttia. Tämän käytön huomattavan varhentumisen väistämättömänä seurauksena ovat muidenkin päihteiden ja huumeiden kokeiluiät viime vuosina alentuneet.

Säännöllisesti tupakoivista tai alkoholia käyttävistä on noin 10 prosenttia kokeillut kannabista. Cannabis tulee kuvaan yleensä vasta useita vuosia muiden päihteiden säännöllisen käytön aloittamisen jälkeen. ”Koukkuun” jääminen on ollut kannabiksen osalta

huomattavasti harvinaisempaa kuin tupakan ja alkoholin, sillä vain 11 prosenttia kannabista kokeilleista on jatkanut sen käyttöä yli puolen vuoden ajan. Tähän ovat varmaan vaikuttaneet kannabiksen laittomuus ja muutoinkin marginaalinen asema päihdekulttuurissa. Jotain huumetta aikaisemmin elämänsään kokeilleista ihmisistä 8 prosenttia on käyttänyt jotain huumetta (kannabista) viimeksi kuluneen kuukauden aikana. Kymmenesosa kannabista käyttäneistä on joskus kokeillut jotain kovaa huumetta.

Alkoholin ja tupakan keskinäiseen suhteeseen niin sanottu porttiteoria soveltuu hyvin, sillä jos ihminen ryhtyy käyttämään jompaa-kumpaa päihdettä säännöllisesti, hän päätyy useimmissa tapauksissa myös toisen päihteen käyttäjäksi. Harvat tästä ryhmästä enää päätyvät kannabiksen käyttäjiksi ja yhtä harvat jatkavat kannabiksesta kovempiin aineisiin. Näissä siirtymätodennäköisyyksissä voidaan puhua 10 prosentin säännöstä. Joka kymmenes jonkin säännöllisen päihdetavan omaksuneista ihmisistä hakee tälle päihteelle lisäpotkua muista aineista. Esimerkiksi päivittäin tupakoivista joka kymmenes on joskus kokeillut kannabista.

Huumeisiin syntynyt pysyvä riippuvuus on ollut tupakkaan ja alkoholiin verraten harvinaista. Osan tästä erosta selittää huumeiden säännöllisten käyttäjien valikoituminen tämän tutkimuksen katoon. Kovien aineiden kokeilijoista kukaan ei ollut jatkanut käyttöään viimeksi kuluneen kuukauden aikana. Kovien huumeiden säännöllisten käyttäjien väestöosuus onkin niin pieni, että heitä ei välttämättä ole voinut olla tänäkään kokouksessa (N = 3 500) aineistossa.

Tarjonnan vähäisyys ei tunnu olevan keskeinen syy huumeiden käytön lopettamiselle, vaikka silläkin varmasti on merkitystä. Kun ihmisiltä kysyttiin, olisivatko he nyt (tutkimuksen tekohetkellä) valmiita kokeilemaan huumeita siihen tilaisuuden saadessaan, vain 2 prosenttia kaikista vastanneista ilmoitti olevansa valmis tällaiseen kokeiluun. Epävarmoja kokeilunhalustaan oli 13 prosenttia.

Humalaan itsensä usein juovista ihmisistä 12 prosenttia ja aikaisemmin huumeita kokeilleista tai käyttäneistä 20 prosenttia oli kokeiluun halukas. Valtaosa huumeita aikaisemmin käyttäneistä ei siten ollut enää kiinnostunut käyttöä jatkamaan.

Huumeiden käytön vaikutuksista ihmisten senhetkiseen tai myöhempään elämään on esitetty vaihtelevia käsityksiä. Mahdollisten vaikutusten toteamiseksi tässä tutkimuksessa verrattiin huumeita ainakin joskus elämässään käyttäneitä ihmisiä sosiaalisen tilanteen, elämäntavan ja terveyden osalta niihin, jotka eivät olleet koskaan kokeilleet huumeita. Vertailua hankaloittaa se, että huumeita käyttäneet ovat lähes poikkeuksetta sekakäyttäjiä, joiden elämässä huumeiden kokeilut ovat olleet usein lyhytaikainen ja vähämerkityksinen periodi. Varsinkin pitkään jatkuneella runsaalla alkoholin käytöllä on varmasti ollut suurempi merkitys heidän elämänsä kuin satunnaisilla huumeikokeiluilla.

Huumeita joskus käyttäneet ihmiset ovat sijoittuneet ammatillisesti elämässä yhtä hyvin kuin muutkin. He käyvät yhtä usein kokopäivätyössä ja heillä on keskimäärin yhtä paljon tuloja kuin muillakin suomalaisilla. Myöskään eläkkeelle he eivät ole siirtyneet muita varhemmin.

Elämäntavaltaan huumeita käyttäneet poikkeavat keskimääräisesti melko selvästi muista niissä suhteissa, että he viettävät liikkuvoompaa elämää, vaihtavat myös asuntoa useammin, käyvät paljon useammin ravintoloissa, ovat muita harvemmin avioituneet ja pitävät uskontoa muita harvemmin tärkeänä asiana. Huumeita käyttäneet tupakoivat selvästi muita useammin, käyttävät paljon runsaammin alkoholia ja aloittavat sen käytön selvästi muita nuorempina. Myös ystäviensä kanssa he käyttävät alkoholia selvästi useammin kuin muut. Osa näistä elämäntapaeroista johtuu huumeita käyttäneiden ihmisten muita hieman alhaisemmasta keski-ikästä.

Fyysiseltä terveydeltään huumeita käyttäneet eivät poikkeakaan muista, mutta mielenterveysoireita heillä on ollut muita useammin. Joh-

tuvatko oireet huumeiden tai muiden päihteiden käytöstä, vai onko näitä aineita käytetty mielenterveyden itselääkintään? Tämä jää tässä yhteydessä selvittämättä. Joka tapauksessa huumeita käyttäneillä on mielenterveysoireita yhtä usein kuin kerran viikossa itsensä humalaan juovilla ihmisillä.

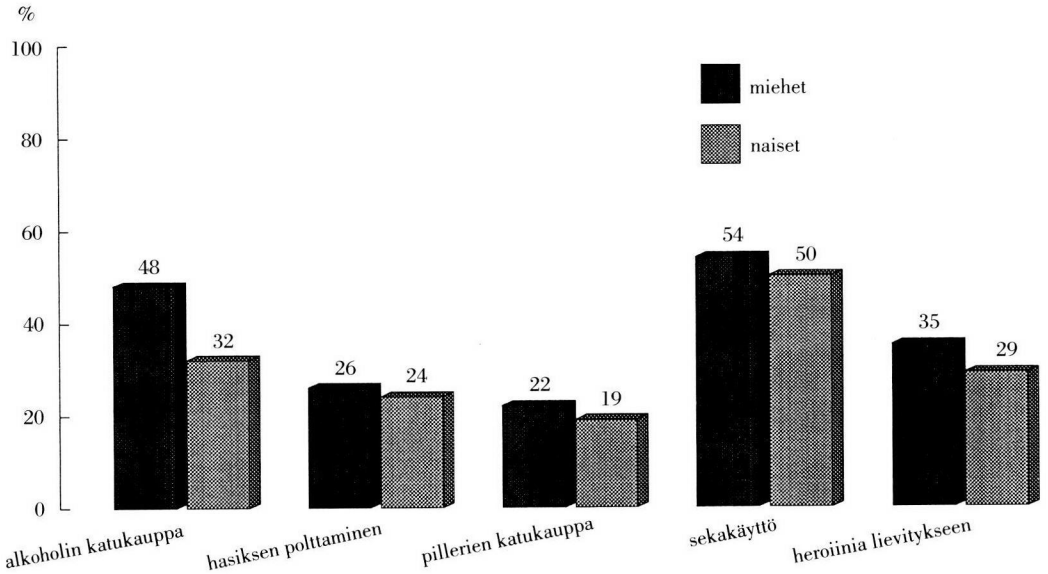
Rikoksesta epäiltynä pidätetyksi tai syytetyksi huumeita joskus käyttäneet ovat joutuneet selvästi muita ihmisiä useammin. Näitä epäilyjä on kohdistunut 10–20 prosenttiin huumeita käyttäneistä. Muilla ihmisillä vastaava osuus on ollut 3–5 prosenttia. Rikokset kasautuvat paljolti kovia huumeita kokeilleille tai käyttäneille. Tässä yhteydessä ei ole mahdollista selvittää, johtuvatko nämä huumeita käyttäneiden suuremmat pidätysluvut siitä, että rikoskontrolli on kohdistunut heihin huumeiden käytön vuoksi herkemmin kuin muihin. Joka tapauksessa varkaudesta joskus epäillyistä tai pidätetyistä huumeiden käyttäjistä kymmenesosa myöntää huumeiden käytön pakottaneen heidät hankkimaan rahaa laittomin keinoin.

Huumeita käyttäneiltä ihmisiltä kysyttiin heidän arviotaan huumeiden käytön vaikutuksista heidän elämäänsä. Useimpien mielestä tällä käytöllä ei ollut ollut heihin mitään vaikutusta. Kolmasosa kertoi käytön antaneen heille uuden näkökulman asioihin ja (vain) joka kymmenes mainitsi käytön tuottaneen heille suurta tyydytystä. Joka kymmenes kertoi häiöistä: huumeiden käyttö oli lisännyt heidän masentuneisuuttaan. Kovia huumeita kokeilleilla tai käyttäneillä nämä vaikutukset olivat olleet kaksi kertaa yleisempiä.

SUOMALAISTEN HUUMEMIELIPITEET

Suomalaisilta kysyttiin vuonna 1992 päihteiden ja huumeiden käytön lisäksi melko monipuolisesti heidän mielipiteitään huumeista, huumeiden käyttäjistä ja huumeiden rangais-
tavuudesta. Tämä on ensimmäinen kerta, kun näiden mielipiteiden kartoitusta on tässä laajuudessa Suomessa tehty. Harvoin näitä mie-

Kuvio 5. Niiden ihmisten osuus, joiden mielestä seuraavien asioiden ei tulisi olla rangaistavia tekoja

lipiteitä on selvitetty muissakaan maissa.

Kolmasosa ihmisistä uskoi huumeiden kokeilijoiden jäävän ”koukkuun” ensimmäisellä kokeilukerralla. Edellä esitetyt tulokset huumeisiin syntyneistä riippuvuuksista osoittavat tämän käsityksen useimmissa tapauksissa virheelliseksi. Huumeita kokeilleiden käsitykset olivat realistisempia, sillä heistä vain 4 prosenttia uskoi tähän väitteeseen.

Koko väestöstä vain 6 prosenttia piti mahdollisena, että huumeita voi käyttää myös siten, ettei tästä käytöstä aiheudu terveydellisiä ongelmia. Huumeita joskus käyttäneistä ihmisistä tätä mieltä oli joka toinen. Ihmiset, jotka eivät tunne huumeita, tuntuvat mielikuvissaan liioittelevan niiden vaikutuksia.

Ystäväkseen huumeiden käyttäjän hyväksyisi 15 prosenttia suomalaisista; tätä ajatusta vastusti joka toinen. Huumeiden käyttäjien pakkohoidon hyväksyi 60 prosenttia ja sitä vastaan oli 20 prosenttia. Huumeita itse kokeilleista pakkohoidon hyväksyi vain 20 prosenttia. Tämä pakkohoitoasenne liittyi tutkimuksen perusteella ihmisten yleisempään

rankaisuhaluun sekä uskoon huumeiden suurista vaikutuksista. Jos käsitykset huumeista ja niiden vaikutuksista olisivat realistisempia, pakkohoidon kannatus olisi pienempi.

Vain neljäsosa ihmisistä piti huumeiden käyttäjiä rikollisina, kaksi kolmesta piti käyttäjää pikemminkin sairaana. Kymmenesosan mielestä käyttäjät eivät olleet rikollisia eikä sairaita. Tätä jälkimmäistä mieltä oli kolmasosa huumeita joskus itse kokeilleista. Ihmisten käsitykset huumeiden käyttäjistä muuttuvat siten huomattavasti sen mukaan, onko heillä itsellään kokemusta asiasta.

Huumeiden laillistamista kannattivat suhteellisen harvat ihmiset. Huumeet haluaisi 4 prosenttia laillistaa samalla tavalla kuin alkoholin. Seitsemän prosenttia oli sitä mieltä, että ihmisten pitää saada vapaasti päättää, mitä aineita tai huumeita he haluavat käyttää. Hasiksen laillisen käytön oli valmis hyväksymään 25 prosenttia ja yleensä huumeiden käytön rangaistavuutta piti vääränä 22 prosenttia. Pääkaupunkiseudulla tätä mieltä oli 35 prosenttia. Huumeita käyttäneistä 75 pro-

senttia halusi laillistaa kannabiksen. Lääkkeiden katukaupan hyväksyi vain 20 prosenttia ihmisistä (kuvio 5).

Heroiinin käytön vieroitusoireiden lievittämisen oli valmis hyväksymään kolmasosa ihmisistä; heitä oli jopa useampi kuin hasiksen laillisen käytön hyväksyjä. Silloin kun käytöllä ymmärretään olevan lievittävää tai hoidollista merkitystä, se nähdään paremmin perusteltuna.

Enemmistö ihmisistä ei halunnut antaa rangaistusta sekakäytöstä (lääkkeet ja alkoholi) tai huumaavia aineita sisältävien sienten poimimisesta. Alkoholin katukauppaan ja kannabis-kasvien kasvattamiseen suhtauduttiin selvästi tätä tiukemmin.

Huumerikoksista annettavien rangaistusten korvaamista hoitoon sitoutumisella kannatti 71 prosenttia ihmisistä. Huumeita kokeilleista tätä mieltä oli 84 prosenttia. Toistaiseksi voimassa ollut suomalainen oikeuskäytäntö, jossa tällaista mahdollisuutta ei ole ollut, sai siten väestön selvän tuomion.

Vuoden 1992 tärkeä huumausainepoliittinen keskustelukysymys huumausainelain uudistamisen yhteydessä Suomessa oli se, tulisiko huumeiden käyttäjiä rangaista ja jos tulisi, niin miten. Huumeiden käytöstä rankaiseminen on ollut Euroopassa harvinaista. Hallituksen esityksessä pelkän käytön maksimirangaistukseksi esitettiin aikaisempaa käytäntöä eli kahden vuoden vankeusrangaistusta (Euroopan korkein rangaistusmaksimi). Lain sisältö ratkeaa eduskunnassa vuoden 1993 loppuun mennessä.

Suomalaisten mielipide ei näyttänyt tukevan hallituksen esitystä. Enemmistö kannatti käytön rangaistavuutta sinänsä, mutta ihmiset olivat paljon useammin sakon kuin vankeuden kannalla. Enintään sakkorangaistuksen pelkästä huumeiden käytöstä halusi antaa 68 prosenttia ihmisistä; pääkaupunkiseudulla tätä mieltä oli 80 prosenttia. Lievempää rangaistusta kannattivat yleensä paremmin koulutetut ja kaupungeissa asuvat ihmiset. Huumeita kokeilleista rangaistukseksi enintään sakkoa kannatti 91 prosenttia.

Enemmistö huumeita joskus käyttäneistä ihmisistä arvioi vuoden 1992 kyselyssä, että huumeiden käytöllä ei ollut ollut erityisempää vaikutusta heidän elämäänsä. Osalle käyttö oli kuitenkin joskus johtanut ongelmiin. Huumeita kokeilleista tai käyttäneistä 5 prosenttia ilmoitti käytön joskus aiheuttaneen heille terveydellisiä ongelmia. Huumeiden käytön terveydelliset vaikutukset olivat tutkituilla siten melko harvinaisia. Tämä selittyy käytön tyypillisestä lyhytaikaisuudesta ja satunnaisuudesta. Säännöllisesti huumeista käyttäneistä ihmisistä terveysongelmia oli ollut joka neljännellä. Kovia huumeita joskus käyttäneistä 10 prosentille oli aiheutunut huumeiden käytöstä jotain terveysongelmia.

Hoitoon huumeiden käytöstä aiheutuneiden ongelmien vuoksi oli hakeutunut 3 prosenttia huumeita käyttäneistä eli noin puolet terveydellisiä ongelmia kokeneista. Kynnys hoitoon hakeutumiseen vaikuttaa siten suhteellisen korkealta.

Mitä nämä sinänsä pienet osuudet sitten tarkoittavat ihmisten lukumäärinä? Niiden perusteella huumeiden käytöstä terveydellisiä ongelmia olisi joskus aiheutunut noin kymmenelletuhannelle 18–74-vuotiaalle suomalaiselle. Noin 5 000–6 000 ihmistä olisi joskus hakeutunut hoitoon huumeiden käyttöönsä liittyneiden terveysongelmien vuoksi.

Koska valtaosa tästä huumeiden käytöstä on tutkimuksen mukaan ajoittunut 25 viime vuoden ajalle, kutakin vuotta kohden keskimäärin noin 400 ihmistä olisi ollut hoidon tarpeessa huumeiden käyttöönsä vuoksi ja keskimäärin 240 henkilöä olisi hakeutunut hoitoon. Kuinka nämä kyselytutkimuksesta välittyvät tiedot huumeiden ongelmakäytön laajuudesta sitten sopivat sosiaali- ja terveydenhuollosta samaan aikaan kerättyihin tietoihin hoitopalvelujen käytöstä?

Vertailua vaikeuttaa se, että Suomessa ei ole sosiaalihuollossa (ja sen osana päihdehuollossa) pidetty systemaattisia tilastoja huumeiden käytön aiheuttamasta palvelujen tarpees-

ta. Vuoteen 1986 asti ulottuvien tilastojen perusteella sosiaalitoimistoissa kirjattiin vuosina 1975–1986 melko tasaisesti noin sata huumeetapausta vuodessa. Vuonna 1983 päihdehuollossa tehdyssä kartoituksessa kirjattiin noin 400 huumeiden käyttäjää (Savio 1983). Heidän osuutensa päihdehuollon asiakkaista oli 1,5 prosenttia.

Alkusyksystä 1992 tehtiin selvitys huumeiden käyttäjien hoidosta huumeiden käyttäjiin erikoistuneissa hoitopaikoissa ja päihdehuollon toimipaikoissa (Kontula & Koskela 1992). Kyselyyn vastasi 140 toimipaikkaa eri puolilta Suomea. Näiden vastausten perusteella huumeiden käyttöön liittyvä hoidontarve oli vuonna 1992 samaa luokkaa kuin vuonna 1983 tehdyssä selvityksessä.

Huumeiden sekakäyttöä lääkkeiden ja alkoholin kanssa oli todettu 26 paikkakunnalla. Näissä toimipaikoissa oli havaittu tällaista sekakäyttöä keskimäärin 10 prosentilla kaikista päihdeongelmallisista asiakkaista. Näitä asiakkaita oli ollut päihdehuollossa vuoden aikana 1 000–2 000.

Klassisten huumeiden ongelmakäyttö keskittyy Suomessa Helsinkiin ja pääkaupunkiseudulle. Huumeiden käyttönsä vuoksi hoitoa hakeneita henkilöitä oli ollut Helsingissä sekä vuonna 1990 että vuonna 1991 yhteensä 200–300 (palvelujen päällekkäiskäytön yleisyydestä riippuen). Näistä henkilöistä noin sadan arvioitiin olevan sairaalahoidon tarpeessa (lähinnä HYKS:n huumevieroitusklinikan asiakkaat). Suonensisäisesti huumeita käyttäviä henkilöitä Helsingissä oli hoitopalveluihin arvioitu hakeutuneen viime vuoden aikana noin 200.

Huumeiden käytön vuoksi hoidettiin Helsingin ulkopuolella vuonna 1992 noin 100 henkilöä. Heistä viidesosa oli sairaalahoidon tarpeessa. Huumeiden injektiokäyttöä on havaittu viime vuoden aikana 17 paikkakunnalla. Näistä paikkakunnista 13 on sellaisia, joissa injektiokäyttöä on havaittu vain 1–5 henkilöllä. Pääkaupunkiseudun ulkopuolella injektiokäyttäjiä oli kirjattu viime vuoden aikana vain 30.

Muualla Suomessa huumeiden vuoksi palveluja hakeneiden määrät ovat selvästi pienemmät kuin Helsingissä. Tätä eroa selittää osaksi se, että monissa tapauksissa muualta maasta ohjataan ihmisiä Helsinkiin hoitoon.

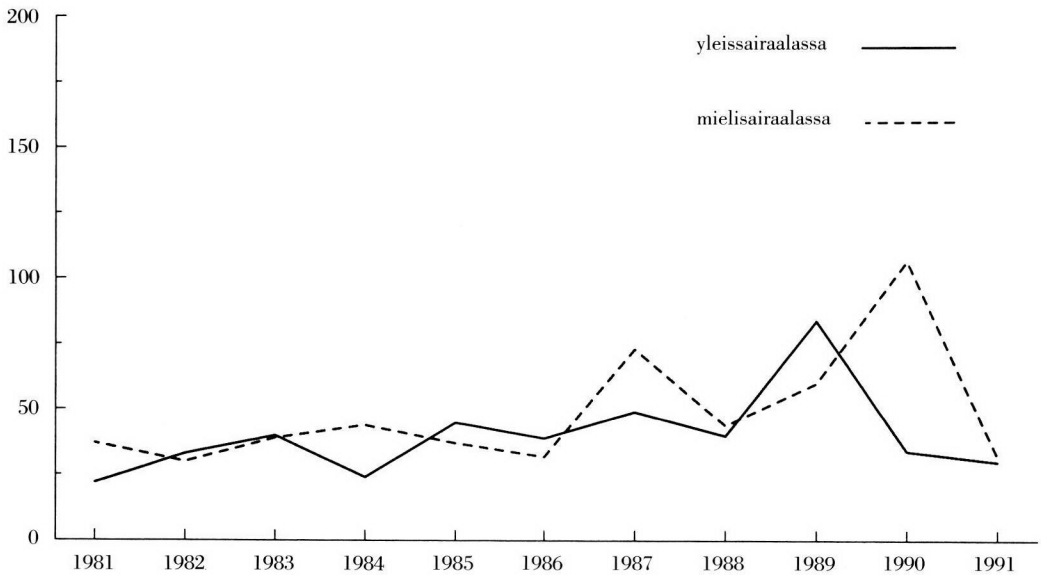
Norjalaisessa tutkimuksessa (Skretting 1990) on todettu, että noin puolet injektioikästä on kunkin vuoden aikana yhteydessä hoitopalveluihin. Jos tämä suhde pätee myös Suomessa, on injektioikästä ollut viime vuosina noin 500. Muissa Pohjoismaissa injektioikästä on arvioitu olevan kussakin maassa noin 5 000–12 000 vuodessa (Olsson 1993).

Sairaaloissa lääke- tai huumeriippuvuuden vuoksi hoidetuista potilaista Suomessa on systemaattiset tilastot 20 viime vuoden ajalta. Sekä yleis- että mielisairaaloissa on tilastoitu viime vuosina keskimäärin noin 40 hoitjaksoa huumeriippuvuuden vuoksi. Hoitjaksoja on ollut noin kolmasosa enemmän kuin hoidettuja ihmisiä (samaa ihmistä on voitu hoitaa useampia kertoja vuoden aikana). Hoitoa huumeriippuvuuteensa on tarvinnut viime vuosina sairaaloissa keskimäärin noin 50 ihmistä vuodessa. Näistä ihmisistä kolmasosalla huumeriippuvuus on ollut hoidon sivudiagnoosina, ei siis sen pääasiallinen syy (kuvio 6).

1980-luvun lopulla amfetamiiniin ja kanabikseen liittyvät hoitotapaukset ovat hieman lisääntyneet. Tähän nousuun on vaikuttanut HYKS:n huumeiklinikan toiminnan aloittaminen vuonna 1987; se siirsi palvelujen käyttöä tilastomielessä sosiaalihuollosta terveydenhuoltoon. Samaan aikaan aloitettiin liuottimeen liittyvän riippuvuuden hoitamisen tilastointi. Liuottimet ovat olleet viime vuosina yhtä yleinen hoidon syy kuin muutkin yksittäiset huumeet.

Lääke- tai huumeriippuvuuteen liittyvien hoitotapauksien kokonaismäärä oli vuonna 1990 mielisairaaloissa noin 40 prosenttia ja yleisairaaloissa noin 30 prosenttia alemmalla tasolla kuin 1970-luvun alkupuoliskolla. Koviin huumeiden käytöstä aiheutunut hoidontarve on painottunut sairaaloissa paljolti pää-

Kuvio 6. Huumeriippuvuuden mukaiset hoitajaksot yleis- ja mielisairaloissa koko Suomessa vuosina 1981–1991

yleissai- raalassa	22	33	40	24	45	39	49	40	84	34	30
mielisai- raalassa	37	30	39	44	37	32	73	44	60	107	32

Vuoden 1991 luvut ennakkotietoja.

kaupunkiseudulle. Opiaatteihin liittyneitä hoitajaksoja esiintyy ikääntyvillä tosin ympäri maata. Yleissairaloissa hoidetuista päihdetapauksista lääke- ja huumeriippuvuuden osuus on ollut 6 prosenttia ja pelkän huumeriippuvuuden osuus 1 prosentti. Mielisairaloissa vastaavat osuudet ovat olleet 15 prosenttia ja 3 prosenttia.

Kun aikaisemmat kyselyn käytön yleisyydestä kertovat tiedot suhteuttaa sosiaali- ja terveydenhuollon hoitotilastoihin sekä huumeuolemiin (joita on huumeisiin liittyen vain muutamia vuodessa samalla kuin alkoholimyrkytyksiä on noin 500), näyttää siltä, että kannabiksella on niissä melko pieni osuus. Vaikka kannabiksen käyttö on ollut kymmenen kertaa muiden huumeiden käyttöä yleisempää, ei siihen liittyviä terveydellisiä

ongelmia ole esiintynyt lukumääräisesti yhtään enempää kuin muiden yksittäisten huumeiden kohdalla.

Kannabis ei ole aiheuttanut akuutteja myrkytyksiä. Mielenterveysongelmille sen käyttö sen sijaan näyttää altistavan. Tämän asian varmistamiseksi kannabiksen käyttäjien mahdollinen muu valikoituminen pitäisi tosin tarkemmin selvittää, sillä Yhdysvalloissa tehdyissä tutkimuksissa marihuanan käyttäjien ei ole todettu tässä suhteessa merkittävästi poikkeavan tupakoitsijoista tai alkoholin käyttäjistä (National household..., 1991).

JOHTOPÄÄTÖKSET

Huumeiden käytön yleisyyttä kyselytutki-

muksella arvioitaessa ongelmaksi muodostuvat vastaajien mahdollinen valikoituminen sekä heidän halukkuutensa vastata rehellisesti tutkimuslomakkeen kysymyksiin. Yhdysvalloissa tehtyjen metodivertailujen perusteella (Harrison & Hauge 1991) kovin suurta eroa vastanneiden ja katoon jääneiden ihmisten huumeiden käytön välillä ei ole todettu. Myös tässä tutkimuksessa kyselyntietojen perusteella tehdyt arviot huumeiden käyttönsä vuoksi hoidon tarpeessa olleiden tai hoitoa hakeneiden vuosittaisista lukumääristä vastaavat kohtuullisella tavalla sosiaali- ja terveydenhuollosta samalta ajalta kerättyjä vastaavia tietoja. Kyselyllä ei tietenkään voida kunnolla tutkia huumeiden ongelmakäyttöä, mutta sitä voidaan kuitenkin käyttää tämän tutkimuksen perusteella karkeana mittarina huumeiden ongelmakäytön laajuutta arvioitaessa.

Kyselyn kohorttivertailujen perusteella ei kannabiksen kokeilun ja käytön yleisyydessä ole tapahtunut Suomessa erityisempiä muutoksia 1980-luvun alun jälkeen. Kannabiksen käyttö keskittyy edelleen selvästi isoihin kaupunkeihin ja varsinkin pääkaupunkiseudulle. Kovien huumeiden käyttö on sangen suppeaa, eikä niiden käytössä ole tapahtunut erityisiä muutoksia. Amfetamiinin käytön vahvistumisesta heroiiniin kustannuksella on todettu merkkejä.

Yhdeksän ihmistä kymmenestä oli vuoden 1992 kyselyssä sitä mieltä, että huumeongelma oli Suomessa lisääntymässä. Tämä käsitys on syntynyt joukkotiedotuksen luomista mielikuvista. Joukkotiedotuksen tapaa käsitellä huumeita on leimannut jo vuosikausia tendenssi valikoida huumeongelman pahenevista kuvaavia väitteitä ja tietoja. Tästä on tärkeimpänä esimerkkinä erilaisten poliisitalojen uutisointi. Näiden tilastojen yhteyttä huumetilanteen muutoksiin on lähes mahdoton osoittaa, sillä ne vaihtelevat kontrolliviranomaisten resurssien, aktiivisuuden, strategioiden ja sattumien mukaisesti.

Muualla Euroopassa huumeiden käyttöön liittyvä hoidontarve ja huumekuolemat liitty-

vät useimmiten heroiiniin käyttöön. Suomessa taas on kyse tyypillisimmin erilaisten huumeiden (myös opiaattipitoisten lääkkeiden) sekakäytöstä lääkkeiden ja alkoholin kanssa. Tämä aiheuttaa ongelmia myös huumeiden ongelmakäyttöä määriteltäessä. On vaikea vetää rajaa siihen, milloin on kyse huumeiden, milloin lääkkeiden ongelmakäytöstä.

Sekakäytön lisääntymisestä on selviä merkkejä viime vuosilta. Lääkkeiden päihdekäyttöä esiintyy melko tasaisesti maan eri puolilla. Sekakäytön lisääntymisestä kertovat alle 20-vuotiailla tytöillä ja aikuisilla tehdyt kyselyt sekä sosiaali- että terveydenhuollon hoitopalveluista kerätyt tiedot ja lääkkeiden kasvanut merkitys myrkytyskuolemien yhteydessä.

Alkoholi ja tupakka kuuluvat suurella osalla ihmisistä koko elämänkaareen nuoruudesta vanhuuteen. Muista päihdetavoista lääkkeiden sekakäyttö alkoholin kanssa säilyttää asemansa koko elämänkaareessa. Huumeet sen sijaan ovat useimmissa tapauksissa noin 20-vuotiaiden nuorten ihmisten päihdetapoihin lyhytaikaisena vaiheena liittyvä lisäpiirre, joka jää pois iän lisääntymisen ja erilaisten elämänmuutosten seurauksena.

Impkaus rajoittuu useimmissa tapauksissa iällisesti 13–15-vuotiaisiin koululaisiin (Tirkkonen & Kontula 1991). Sekakäyttö alkaa tässä samassa ikävaiheessa. Kannabiksen käyttö taas yleistyy 16–20-vuotiailla, minkä jälkeen se vähenee nopeasti. Yli 30-vuotiaana sitä käyttävät enää vain harvat. Kovien huumeiden käyttö, ja varsinkin niiden ongelmakäyttö, keskittyy 20–35-vuotiaalle. Tämän jälkeen siitä luovutaan.

Huumeet kuuluvat joillakin ihmisillä osaksi myöhäisen nuoruuden ja varhaisen aikuisuuden liikkuvaa elämäntapaa. Ne jäävät pois paikoilleen asettumisen myötä. Useimmat lopettavat käyttönsä omin voimin, mutta jotkut tarvitsevat siinä ulkopuolista apua. Monilla huumeiden käyttö muuntautuu vähitellen lisääntyväksi alkoholin käytöksi tai lääkkeiden ja alkoholin sekakäytöksi. Tämä asia on todettu Yhdysvalloissa tehdyissä seurantatutkimuksissa (Kandel & al. 1992).

Huumeiden ongelmakäytön yleisyys Suomessa on suhteellinen asia. Muiden päihteiden käyttöön verrattuna se on vähäistä. Sosiaali- ja terveydenhuollon tilastojen perusteella on huumeiden käytöstä syntyvä palvelujen tarve ollut viime vuosina vain noin prosentin luokkaa koko päihdeongelmasta. Vähäistä huumeiden käyttö on Suomessa myös kansainvälisten vertailujen perusteella (Hartnoll 1993). Erityisesti niin sanottujen kovien huumeiden käyttö on Suomessa huomattavan suppeaa jo muihin Pohjoismaihin verrattuna (Olsson 1993). Silloin, kun näissä maissa puhutaan tuhansista narkomaaneista, puhutaan Suomessa samaan aikaan vain sadoista.

Suomessa on siis kansainvälisissä vertai-

luissa melko vähän huumeiden käyttäjiä. Tärkeänä selityksenä tälle on se, että taloudellisesti ja sosiaalisesti syrjäytyneiden ihmisten lukumäärä on ollut kattavan sosiaalituen ansiosta ainakin toistaiseksi melko pieni. Tämän ansiosta maahan ei ole muodostunut slummeja eikä laajaa rikollista alakulttuuria, jotka monissa muissa maissa ylläpitävät huumeiden käyttöä. Toinen merkittävä selitys on suomalaisten humalahakuinen päihdekulttuuri, jossa huumeiden on ollut vaikea saada jalansijaa. Suomalaiset humaltuvat saadaksen sosiaalisen yhteyden muihin ihmisiin, kun taas huumeiden ongelmakäyttö johtaa usein sosiaaliseen eristäytymiseen. Huumeista ei ole tässä suhteessa viinan kilpailijoiksi.

KIRJALLISUUS

Hakkarainen, Pekka: Huumausainekulttuuri ja käyttötavat Suomessa. Sosiologian lisensiaattitutkimus. Turun yliopisto 1987

Hakkarainen, Pekka: Suomalainen huumeekysymys: Huumausaineiden yhteiskunnallinen paikka Suomessa toisen maailmansodan jälkeen. Alkoholitutkimussäätiön julkaisuja nro 42. Helsinki 1992

Harrison, Lana & Hauge, Ragnar: Trends in drug use in the USA and Norway: Divergences in epidemiological and criminal justice data. Paper presented at the Annual Meeting of the American Society of Criminology, San Francisco, November 20–23, 1991

Hartnoll, Richard: Drug misuse trends in twelve European cities: Synthesis of individual city reports. Strasbourg: Pompidou group, Council of Europe, 1993

Heinonen, Markku: Huumausainetiedustelut 1968–1985. Sosiaali- ja terveysministeriön tutkimusosasto. Sosiaalisia erityistutkimuksia. SVT XXXII:114. Helsinki 1986

Heinonen, Markku: Käyttäjä kohtaa kontrollin: hoito ja kontrolli huumenuorten kokemina. Sosiaalihuollon julkaisuja 7/1989. Helsinki 1989

Hemminki, Elina & Rissanen, Aila & Mattila, Antti: Huumausaineiden käytöstä Helsingin koulunuorisosiososiaalisessa keskuudessa. Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti 8 (1971), 152–156

Kandel, Denise B. & Yamaguchi, Kazuo & Chen, Kevin: Stages of progression in drug involvement

from adolescence to adulthood: Further evidence for the gateway theory. *Journal of Studies on Alcohol* 53 (1992):5, 447–457

Kontula, Osmo: Huumausainerikokset ja niiden kontrolli: Tilanne Suomessa 1960-luvulta 1980-luvulle. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 76. Helsinki 1986

Kontula, Osmo: Special features of narcotics control and the narcotics situation in Finland. P. 53–66. In: Stangeland, Per (ed.): *Drugs and drug control. Scandinavian studies in criminology*. Volume 8. Norwegian University Press 1987

Kontula, Osmo: Huumeet Suomessa. Keuruu: Otava, 1988

Kontula, Osmo: Nuorten huumeekokeilut 1986–1988. S. 151–161. Julkaisussa: *Terveyskasvatuksen vuosikirja 1989* (toim. Lasse Kannas & Arja Rimpelä). Lääkintöhallituksen julkaisuja. Sarja Tutkimukset 16/1989. Helsinki 1989

Kontula, Osmo: Helsinki report. Multi-city study of drug misuse. 1990 update of data. Strasbourg: Co-operation Group to Combat Drug Abuse and Illicit Trafficking in Drugs (Pompidou Group), Council of Europe, 1992

Kontula, Osmo & Koskela, Kaj: Huumeiden käyttö ja mielipiteet huumeista: Suomi ja Eurooppa vertailussa. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 8/1992. Helsinki: Valtion painatuskeskus, 1992

Meretniemi, Kari: Huumeenkäyttäjät Suomessa: Tutkimus Helsingin Yliopistollisen keskussaira-

lan Huumevieroitusyksikössä vuosina 1987–1991 hoidetuista potilaista. HYKS 1992

National household survey on drug abuse: Main findings 1990. National Institute on Drug Abuse. U.S. Department of Health and Human Services, 1991

Olsson, Börje (red.): Narkotikasituationen i Norden – utvecklingen 1987–1991. Nordiska kontaktmanorganet för narkotikafrågor. Nord 1993:20. Århus: Nordiska Ministerrådet, 1993

Savio, Annikki: Huumeausaineongelma päihdehuollossa 1.7.1983. Sosiaalihuollituksen erityis- huoltotoimiston moniste. Helsinki 1983

Skretting, Astrid: Sprøytebrukere og kontakt med hjelpeapparatet. Tidsskr. Nor. Laegeforen. 110 (1990): 19, 2553–2556

Tirkkonen, Jarko & Kontula, Osmo: Impaus nuorten ryhmätoimintana. Raportteja 1/1991. Helsinki: Sosiaali- ja terveyshallitus, 1991.

ENGLISH SUMMARY

Osmo Kontula: Prevalence of drug use and its association with substance abuse in Finland (Huumeiden käytön yleisyys ja sen yhteyks ongelmakäyttöön Suomessa)

Finland's first mail questionnaire on the prevalence of drug use was conducted in 1992. Previous surveys have exclusively addressed drug use among young people. The current nationwide questionnaire covered 3,457 respondents, yielding a response rate of 70.7%. The respondents were aged 18–74. The results of the study were compared with existing data on the prevalence of drug abuse.

In Finland, having a drug problem generally involves mixing drugs and alcohol. Several studies conducted over the past few years furnish evidence to indicate that this trend is on the rise. Mixed use of drugs and alcohol occurs in all age groups, including the elderly. Meanwhile, a comparison of trends in experimentation with/use of drugs among

different age groups showed that no significant change had taken place with regard to cannabis users since the early 1980s. In this respect, the study failed to lend support to current public opinion. During the past year, only one per cent of the population had smoked or consumed cannabis. The use of cannabis generally begins among those aged slightly under 20 and ends around the age of 30 at the latest.

This study and other available statistics indicate that hard drugs are used by a very limited section of the Finnish population, and no appreciable change has taken place in this respect over the past few years. By international standards, hard drugs are comparatively rare in Finland. Heroin, a widespread drug in other European countries, is very uncommon in Finland. On the basis of statistics kept by the social welfare and health authorities, drug problems account for only 1% of the total demand for social services related to substance abuse.

KEY WORDS:

Attitudes, drug abuse, Finland, poly drug use, survey, youth